

*Odbor za zunanje zadeve
Odbor za ustavne zadeve*

2023/2114(INI)

27.10.2023

OSNUTEK POROČILA

o tesnejšem povezovanju EU glede na prihodnjo širitev
(2023/2114(INI))

Odbor za zunanje zadeve
Odbor za ustavne zadeve

(Skupne seje odborov – člen 58 Poslovnika)

Poročevalca: Petras Auštrevičius, Pedro Silva Pereira

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o tesnejšem povezovanju EU glede na prihodnjo širitev (2023/2114(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji (PEU),
 - ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),
 - ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. februarja 2017 o boljšem delovanju Evropske unije z izkoriščanjem potenciala Lizbonske pogodbe¹,
 - ob upoštevanju svoje resolucije z dne 9. junija 2022 o pozivu k sklicu konvencije za revizijo temeljnih pogodb²,
 - ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta z dne 23. in 24. junija 2022 ter 29. in 30. junija 2023,
 - ob upoštevanju svojega priporočila z dne 23. novembra 2022 Svetu, Komisiji in podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o novi strategiji EU za širitev³,
 - ob upoštevanju svojega priporočila z dne 19. junija 2020 Svetu, Komisiji in podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o Zahodnem Balkanu po vrhu leta 2020⁴,
 - ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. julija 2023 o izvajanju premostitvenih klavzul v Pogodbah EU⁵,
 - ob upoštevanju člena 59 Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za zunanje zadeve in Odbora za ustavne zadeve (A9-0000/2023),
- A. ker ima osem od desetih držav, ki si prizadevajo za vstop v EU, status kandidatke, nekatere med njimi že več let; ker so te države kandidatke na različnih stopnjah pristopnega procesa in pogajanj; ker države Zahodnega Balkana že desetletja izražajo svojo odločenost, da se pridružijo EU; ker je bil status kandidatke pred kratkim podeljen tudi Ukrajini in Republiki Moldaviji;
- B. ker je zaradi ruske vojaške agresije proti Ukrajini širitev Evropske unije dobila nov geostrateški pomen; ker je širitev strateška geopolitična naložba v prihodnost, ki lahko

¹ UL C 252, 18.7.2018, str. 215.

² UL C 493, 27.12.2022, str. 130.

³ UL C 167, 11.5.2023, str. 105.

⁴ UL C 362, 8.9.2021, str. 129.

⁵ Sprejeta besedila, P9_TA(2023)0269.

obojeustransko koristi tako obstoječim kot prihodnjim državam članicam, če so izpolnjeni ustrezni pogoji;

- C. ker mora biti pristop k EU vedno postopek, ki temelji na dosežkih in v okviru katerega se vsaka kandidatka ocenjuje glede na njene dosežke pri izpolnjevanju kopenhavskih meril, zlasti glede popolnega spoštovanja človekovih pravic, demokracije in pravne države; ker si je treba prizadevati, da bi čim prej dosegli pozitivne rezultate, in se pri tem izogibati hitrim postopkom ali kontraproduktivnim fiksnim rokom;
- D. ker morata sočasna procesa širjenja in poglobljanja Unije potekati vzporedno;
- E. ker morajo države kandidatke dokazati tudi, da so zavezane temeljnim vrednotam EU, in sicer tako, da se uskladijo s skupno zunanjo in varnostno politiko;
- F. ker bi morala EU znatno okrepiti svojo pogojno tehnično in finančno podporo za temeljne reforme, reševanje dvostranskih sporov in regionalno gospodarsko povezovanje v državah pristopnicah;
- G. ker bi bilo treba v celotnem procesu širitve okrepiti vlogo Evropskega parlamenta;
- H. ker se EU v veljavnem institucionalnem okviru že sooča s precejšnjimi izzivi pri kriznem upravljanju in strateškem odločanju; ker je jasno, da institucije in mehanizmi odločanja EU niso bili zasnovani za Unijo, ki bi jo lahko sestavljalo do 37 držav članic; ker so pred naslednjo širitvijo potrebne pomembne reforme, s katerimi bi poskrbeli, da bo EU sposobna sprejeti nove članice in spodbujati njihovo uspešno vključevanje; ker to pomeni pomembne spremembe institucionalnega okvira EU, med drugim postopkov odločanja, in morebitno uvedbo rešitev diferenciranega povezovanja; ker bi za doseg tega EU morala v celoti izkoristiti prožnost, ki jo omogoča Lizbonska pogodba, in razmisliti o možnosti spremembe Pogodb, tudi s prilagoditvami, uvedenimi s pristopnimi pogodbami;
- I. ker sta verodostojnost in sposobnost Unije, da ukrepa pravočasno in učinkovito, odvisni od učinkovitega odločanja, kar še toliko bolj velja v razširjeni EU s 30 ali več državami članicami; ker je učinkovito odločanje, ki vodi k pravočasnemu in usklajenemu notranjemu in zunanjemu ukrepanju, bistvenega pomena za zaščito interesov EU in njenega vodilnega geopolitičnega položaja na svetovni ravni; ker je treba o reformi struktur upravljanja EU s poenostavljenimi postopki odločanja razpravljati in jo sprejeti vzporedno s tekočimi pristopnimi pogojanji;
- J. ker je treba vzporedno z naslednjo širitvijo okrepiti tudi mehanizem za zagotavljanje skladnosti s temeljnimi načeli in vrednotami EU ter pravnim redom Skupnosti;
- K. ker je širitev tudi velik izziv za finančno vzdržnost EU, zlasti kar zadeva kohezijsko in kmetijsko politiko; ker bi bilo treba tekoči in naslednji večletni finančni okvir znatno okrepiti, da bi omogočili širitev EU; ker je treba to finančno podlago vzpostaviti pred širitvijo;
- L. ker sta obnova in povojno okrevanje Ukrajine dodaten izziv, ki ga je treba obravnavati v širšem okviru mednarodnih prizadevanj;

O strateški razsežnosti širitve

1. pozdravlja interes in politično voljo za pridružitve EU, ki so ju izkazale številne države, in priznava resna prizadevanja držav kandidatk, da bi izpolnile zahteve za članstvo;
2. meni, da je širitev za EU izredno strateško pomembna, še posebno v kontekstu ruske vojaške agresije proti Ukrajini; poudarja, da je okrepljena širitvena politika postala najmočnejše geopolitično orodje, ki je na voljo EU; poudarja, da je širitev strateška naložba v mir, varnost in blaginjo ter gonilo demokracije in evropskih vrednot na celini;

O pristopnih postopkih in vlogi Evropskega parlamenta

3. priznava, da se EU pri izpolnjevanju svojih zavez do držav Zahodnega Balkana ter Ukrajine in Republike Moldavije sooča z zgodovinskim izzivom;
4. poudarja, da mora biti pristop k EU vedno postopek, ki bo temeljil na dosežkih, in da je treba vsako kandidatko ocenjevati glede na njene dosežke pri izpolnjevanju kopenhavskih meril in zagotavljanju popolnega spoštovanja človekovih pravic, demokracije in pravne države; poudarja, da si je sicer treba prizadevati za čimprejšnje pozitivne rezultate, vendar brez hitrih postopkov ali fiksnih rokov za članstvo; poudarja, da pri temeljnih vrednotah ne sme biti bližnjic; opozarja, da je uskladitev s skupno zunanjo in varnostno politiko tudi način, s katerim se pokaže popolna zavezanost temeljnemu načelu EU, in pomemben kazalnik za trajnostno prihodnje članstvo;
5. poziva k vzpostavitvi zanesljivega mehanizma za spremljanje reform in napredka držav kandidatk; zlasti poziva, naj se vzpostavi poseben in učinkovit mehanizem spremljanja za zaščito temeljnih vrednot in finančnih interesov Unije v okviru pristopnih postopkov; v zvezi s tem ponovno poziva k vključitvi držav kandidatk v evropski mehanizem pravne države in z njim povezano letno poročanje, s čimer bi se samodejno aktivirali mehanizmi predpristopnega sodelovanja in preverjanja;
6. meni, da je potreben močnejši parlamentarni nadzor nad širitveno politiko EU; vztraja, da je treba okrepiti vlogo Parlamenta v celotnem pristopnem procesu in mu omogočiti, da v celoti preuči napredek držav kandidatk na različnih področjih politike; poudarja, da je treba spodbujati redni dialog in sodelovanje med Evropskim parlamentom in nacionalnimi parlamenti držav kandidatk;
7. meni, da izziv večje Unije zahteva okrepljeno širitveno politiko, s katero se bo vzpostavila jasna in postopna pot k članstvu v EU, med drugim s postopnim vključevanjem v skupne politike; ugotavlja, da mora to pot spremljati večja tehnična in pogojna finančna pomoč s posebnim poudarkom na izvajanju in izvrševanju zakonov iz pogajalskih poglavij 23, 24, 30 in 31; poziva Komisijo, naj predstavi podrobne predloge za metodologijo postopnega pristopa; poudarja, da postopno uvajanje držav kandidatk na izbrana področja politik nikakor ni alternativa polnopravnemu članstvu;

O evropskih institucionalnih in finančnih reformah

8. poudarja, da so evropske institucionalne in finančne reforme za spodbujanje dobrega upravljanja, funkcionalnosti in trajnosti potrebne, da bi EU lahko sprejemala nove članice in spodbujala njihovo uspešno vključevanje;

9. poudarja, da morajo evropske institucionalne reforme vključevati poenostavljene postopke odločanja ter s tem opustitev soglasnega odločanja in njegovo nadomestitev z določbami o glasovanju s kvalificirano večino na področjih, kot so varstvo demokracije, človekove pravice in pravna država, sankcije ter ustrezne zunanjepolitične odločitve;
10. poziva, naj se pred naslednjo širitvijo okrepi mehanizem za zaščito pravne države ter temeljnih načel in vrednot EU in zmogljivost spremljanja za zagotavljanje skladnosti;
11. meni, da je diferencirano povezovanje del rešitve za učinkovito in poglobljeno razširjeno EU; vendar pa poudarja, da se v zvezi s spoštovanjem vrednot Unije iz člena 2 PEU ne bi smela uporabljati odstopanja ali izvzetja; meni tudi, da je treba vedno zagotoviti široke skupne evropske temelje, ki zajemajo področja, kot so carinska unija, enotni trg in njegove štiri svoboščine, temeljni socialni pravni red ter kmetijska, konkurenčna in trgovinska politika; ugotavlja, da je treba državam članicam, ki želijo pospešiti evropsko povezovanje, omogočiti, da to storijo tudi zunaj teh skupnih temeljev; poudarja, da bi v tem sistemu diferenciranega povezovanja pri odločanju o vprašanjih s področja skupnih temeljev sodelovale vse države članice, pri sprejemanju odločitev v zvezi s področji poglobljenega povezovanja pa samo tiste države članice, ki bi želele biti udeležene na teh področjih; ugotavlja, da diferencirano povezovanje pomeni tudi diferencirano finančno ureditev;
12. poziva, naj se pred poglobljeno reformo v okviru morebitne revizije Pogodb v celoti izkoristi prožnost, ki jo omogoča Lizbonska pogodba; opozarja, da so številne rešitve za doseganje prožnosti, kot so premostitvene klavzule, okrepljeno sodelovanje, stalno strukturirano sodelovanje (PESCO) in mehanizmi izvzetja, mogoče že v sedanjem pravnem okviru EU, kar jasno kažejo izkušnje s schengenskim območjem in euroobmočjem; opozarja, da se je o rešitvah postopnega uvajanja, začasnih odstopanjih in prehodnih obdobjih mogoče pogajati v okviru pristopnih postopkov; poudarja, da uporaba teh mehanizmov prožnosti ne bi smela preprečiti konstruktivnih razprav o reviziji Pogodb, ki jo je predlagal Parlament;
13. ugotavlja, da je treba z institucionalnimi reformami pred širitvijo obravnavati tudi posledice širitve za sestavo Parlamenta; opozarja, da je Evropski parlament že zdaj eden največjih parlamentov na svetu, in poudarja, da mora v vsakem primeru ohraniti obseg, ki omogoča njegovo učinkovito delovanje; kljub temu poudarja, da ni mogoče izključiti razumnega povečanja Parlamenta, namenjenega zadostni demokratični zastopanosti; vztraja pri novem sistemu dodeljevanja sedežev, ki bi temeljil na stalni matematični formuli;
14. poudarja, da je treba zaradi širitve pregledati tudi delovanje Sveta, zlasti predsedovanje Svetu Evropske unije po sistemu rotacije; ugotavlja, da bi bilo treba znova preučiti tudi način izračuna pragov za glasovanje s kvalificirano večino;
15. ugotavlja, da je treba širitev upoštevati tudi pri sestavi Komisije, in v zvezi s tem opozarja na prožnost, ki jo omogoča Lizbonska pogodba;
16. poudarja, da je širitev velik finančni izziv za EU, zlasti kar zadeva kohezijsko in kmetijsko politiko; opozarja, da tega izziva ni mogoče rešiti brez večjega proračuna EU in zadostnih lastnih sredstev; ugotavlja, da se zaradi tega še dodatno povečujejo zahteve po financiranju EU na področjih finančne stabilnosti, zdravja, energije, razogljičenja,

digitalnih tehnologij, raziskav ter obrambe in varnosti; poudarja, da je treba o takšnih finančnih reformah razpravljati vzporedno s tekočimi pristopnimi pogajanja in jih sprejeti pred širitvijo; zagovarja svoje stališče, da je treba sedanji večletni finančni okvir in prihodnje večletne finančne okvire znatno okrepiti, da bi omogočili širitev EU, in da je treba to finančno podlago vzpostaviti pred širitvijo;

17. poudarja, da sta obnova in povojno okrevanje Ukrajine dodaten finančni izziv, ki ga je treba obravnavati v širšem okviru mednarodnih prizadevanj;

18. pozdravlja delo Komisije v zvezi s predširitveno politiko in pregledom financiranja ter poziva k temeljiti oceni učinka, ki ga bodo imele posledice širitve;

◦

◦ ◦

19. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, vladam in parlamentom držav članic ter vladam in parlamentom držav pristopnic.

